

Jurgis Savickis „Ad astra“ (interpretacija)

Lietuvių literatūroje žmogaus ir šuns santykiai neretai atsiduria pasakojimo centre. Dažniausiai temos variacija yra **namų sargo gyvenimo pabaiga. Toks(koks?)** rašytojų pasirinkimas ne atsitiktinis- šuo yra kažkas tarpinio tarp šeimos nario ir ūkio **gyvulio. Neapibrėžtumas kulminaciją pasiekia gyvūnui pasenus.** Kyla klausimas, ar šunį derėtų **numarinti** kaip šeimynykštį, ar galima be sąžinės graužimo nusikratyti kaip sulūžusią kėdę ar nusilpusiu kuinu? Kiekvienoje neaiškioje ir dvilypėje situacijoje atsiskleidžia ne tik žmogaus požiūris konkrečiu klausimu, bet ir jo pasaulėžiūra, materialinių ir dvasinių vertybių skalė.

J. Savickis kontraversišką situaciją dar paaštrina: **herojus** bandydamas skandinti šunį(kaip galima suprasti iš kitų veikėjų žodžių) pats patenka mirties akivaizdon ir, sprendžiant iš jo jausmų, yra išgelbėjamas nuskriaustojo gyvūno. Toks melodramatiškas siužeto vingis leidžia autoriui meistriškai pademonstruoti **subjekto** vidinę būseną.

Mirties akivaizdoje kiekvieno žmogaus dvasia paplūsta tyresniais jausmais. Ne išimtis yra ir novelės pagrindinis veikėjas. Jo širdis prisipildo meile šuniui ir noru pasidaryti geresniu žmogumi, bet po sekundėlės prabyla turtingo ūkininko(neveltui pas zakristijoną geba drabužius pakeisti) išdidumas ir jis vėl murkteli kasdienybėn, užkimšdamas savo sąžinę nesunkia tridienne atgaila, kurios nebeprisimins jau ištraukos pabaigoje, svajodamas apie riebią kopūstinę. Galima įtarti, kad toks surambėjimas kyla iš artimų santykių su bažnyčios tarnais. Žmogus(įsivaizduodamas esąs netoli Dievo ar bent jo atstovų) pradeda jaustis esąs visagalis, visateisis, bet kada pigiai gausiantis indulgenciją. Pamokslo scena rodo, kad kalčiausia yra sudiržusi širdis, kuriai net ir kunigo galandamų sąžinės dantų graužimas tolygus lengvam vėjelio dvelksmui.

J. Savickis parodo, kad **subjektas** nėra išskirtinis, pats blogiausias savo bendruomenės atstovas. Jaunoji karta(pusberniai) jį toli pralenkia. Dalba jaučia gėdą, „susinepatogina“ jo darbus išviešinus, bando nuslėpti įvykius meluodamas zakristijonui. Tiesa, nei savo melo, nei kitų veiksmų smerktiniais nelaiko, o viso labo formaliai pritaria ir bijo viešosios nuomonės. Jaunuoliai jau kitokie, šuns skandinimas jiems laisvai turguje aptartinas įvykis, nevertas net didesnio susidomėjimo. Pusberniai iš viso nesugeba įsigilinti, netgi pirkdami tabokinę, didžiai svarbų žmogaus įvaizdžiui dalyką, vadovaujasi ne nuojauta, grožio pajautimu, o akiai seka kitų pėdomis, norėdami neatsilikti, prilygti vyresniesiems. Todėl nenuostabu, kad jų orumo simbolis yra nuostabiai tobulo kičo gaminy.

Pademonstravus **subjekto** gyvensenos ir pasaulėžiūros monotoniškumą, toliau piešiamas jo kelias į žvaigždes, dvasinių aukštumų link. Tariamo kilimo variklis- išsigelbėjimas iš mirties gniaužtų, naujas užgimimas, po kurio norisi kažką naujo nuveikti. Bet herojaus mintys, skirtingai nei jausmų, nuo žemės neatsiplėšia nei per sprindį. Pirmas geras darbas, kad miestelyje neprisilakė ir svečių namo neparlakdino. **Sekantys** ketinimai ne ką geresni, smulkmeniškai, materialistinio pobūdžio, palengva pereinantys į pasvarstymus apie kasdienes darbus, valgį.

Paskutinėje novelės dalyje pasikeičia pasakojimo stilius: sakiniai sutrumpėja iki minimumo, tiksliai ir kiek fragmentiškai fiksuojant mintis ir aplinkos veiksmus. Tokios pasakojimo ypatybės sukuria savotišką įtampą, grėsmės atmosferą, dar labiau sustiprinamą peizažo: temsta, **pasirodo alksniai, simbolizuojantys** liūdesį, ir nuskrenda šarkos, tarsi jau skubančios papasakoti paskalas apie būsimus įvykius. Neatsitiktinai **pastarasis** paukštis viduramžių lopšių puošyboje reiškė blogį, persekiojimus ir net ankstyvą mirtį. Pagaliau **subjektas** atsiduria ties juoda duobe, **simbolizuojančia** ir kapą, ir galutinį jausmų nuosmukį.

Skaitytojas paruošiamas dar vienam dramatiškam siužeto vingiui, kai **subjektas** savo išgelbėtoją pasiunčia kelionėn ad astra tiesiogine prasme. Vientelė įmanoma priežastis slypi požiūryje į šunį, kuris jam tėra daiktas. **Ne veltui Dalba manosi einąs namo vienas. Kaip paaiškėja iš konteksto, jo pėdinta su šunimi.**

Sudėtinga įvertinti šuns aktantinį vaidmenį. Jis padeda ūkininkui, gelbsti, bet kartu Dalba gyvūno atžvilgiu nusiteikęs priešiška, bando jį nužudyti. Ne iš blogų kėslių, tai tarsi senų laikraščių

išmetimas. Kadangi aktantiniai vaidmenys skirstomi pagal santykį su subjektu, geriausias žmogaus draugas vis dėlto yra padėjėjas, o jo mirtis užima objekto vietą Dalbos veikloje.

Pasakotojo pozicija neaiški, bet, skirtingai nuo J. Biliūno „Brisiaus galo“, jis labiau domisi ne šuns, o žmogaus jausmais. Iš ironiško novelės pavadinimo, apibūdinančio greičiau ne subjekto, o jo nužudyto gyvūno veiklą, galima numanyti, kad jis(kas?) nepritaria vaizduojamiems įvykiams. Novelė yra tarsi ironiškai pašaipus tradicinio kaimo buities vaizdas.

/Dovilė/

p.s. Kaip matote, interpretacijoje yra nemažai netikslumų(ypač stiliaus).